

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DİNİN TOPLUM VE DEVLET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE HİRİSTİYANLIK ÖNCESİ DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ

I. DEVLETİN KÖKENİNE DAİR TEORİLER VE İHMAL EDİLEN BİR OLGU: DİN.....	5
A. “Önce Tapınak Geldi, Şehir Sonradan Geldi”: Göbekli Tepe.....	8
B. Dinin Oluşturduğu Bölünmüşlüğü Ete Kemiğe Bürünmüş Hâli: Devlet.....	12
II. DİNİN TOPLUM VE DEVLET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	17
A. Sosyolojik Açıdan Din.....	17
B. Dinin Toplumsal İşlevleri.....	20
1. Her Din Yeni Bir “Zihniyet” Getirir.....	20
2. Birleştiren ve Ayrıştıran Din.....	22
3. Toplumsal Kontrol ve Din.....	25
4. Toplumsal Değişimi Sağlayan ve Engelleyen Bir Faktör Olarak Din.....	27
C. Dinin Toplumsal Örgütlenme ve Devlet Üzerindeki Etkisi.....	30
1. Aile ve Klan.....	31
2. Yerel Birlikler ve Millet.....	34
3. Devlet.....	36

III. HİRİSTİYANLIK ÖNCESİ DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ: DİN VE DEVLETİN İÇ İÇE OLMASI	41
A. Antik Yunan'da Din-Devlet İlişkileri	41
B. Roma'da Din-Devlet İlişkileri	45

İKİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK BİR CEMAATTEN KİLİSENİN ÜSTÜNLÜĞÜNE

I. "BİR MEÇHUL YAHUDİ: NASIRALI İSA"	56
II. KİLİSENİN DOĞUŞU	58
III. KİLİSENİN DEVLETLE İLİŞKİSİ	60
A. Sezar'ın Hakkı Sezar'a Tanrı'nın Hakkı Tanrı'ya	60
B. Başarının Bedeli: Baskı ve Zulüm	62
C. Devletin Resmî Dini: Hıristiyanlık	65
D. Din-Devlet İlişkilerinde Doğu Roma Pratiği: Uyum (Symphony) ya da Kral-Papa (Caesaropapism/Sezaropapizm)	69
E. Kilisenin Özerklik Mücadelesi	75
1. Aurelius Augustinus(354-430).....	75
2. Gelasius Düalizmi	78
F. Kilisenin Üstünlüğünün İnşa Edilmesi	81
1. Sosyal ve Siyasal Yapıyı Derinden Etkileyen Gelişme: Kavimler Göçü	81
2. Piskoposların Dünyevi Meselelerle İlgilenmesinin Bir "Hak"ka Dönüşmesi: Büyük Gregory (Gregory the Great).....	83
3. Kilisenin Üstünlüğünün İnşa Edilmesi İçin Uygun Zemin: Feodal Toplum Düzeni	86
a) Feodal Toplum Düzeninin Temel Özellikleri	86
aa) Parçalanmış İktidar	87
bb) Emeğe ve Toprağa Bağımlılık.....	88
cc) Eşitsizliğin Hüküm Sürdüğü Bir Düzen	90
dd) İnsanı İnsana Bağlayan İtaat ve Koruma İlişkileri	91

b)	Feodal Toplum Düzeninde Kilise-Devlet İlişkileri.....	93
aa)	Kilise Senyörleri	93
bb)	İmparatorların Kilise Üzerindeki Belirgin Hâkimiyeti (962-1056)	96
cc)	Kilisenin Siyasal Otoriteden Bağımsız Bir Kurumsallaşmaya Sahip Olması ve Kendi Özerk Alanını İnşa Etmesi (1056-1122)	98
dd)	Kilisenin Siyasi İrade Üzerindeki Üstünlüğünü Kabul Ettirmesi (1122-1356).....	103
aaa)	Salisburyli John (1115?-1180)	104
bbb)	III. Innocent (1160?-1216).....	107
ccc)	VIII Boniface (1235-1303).....	109
IV.	YENİ DÖNEMİN HABERCİSİ ÜÇ İTALYAN: AQUINAS, DANTE VE MARSILIUS.....	111
A.	Thomas Aquinas (1225?-1274)	111
B.	Dante Alighieri (1265-1321).....	116
C.	Padovalı Marsilius (1270?-1342?).....	118

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİNİN DEVLETTEN VE TOPLUMDAN DIŞLANMASI

I.	ŞEHİRLERİN UYANIŞI VE FEODALİTENİN ÇÖZÜLMESİ.....	121
II.	BÜYÜK AYRIŞMA: MARTIN LUTHER VE PROTESTAN REFORMU	125
A.	Protestanlığın Yayılmasının Kaçınılmaz Sonucu: Din Savaşları.....	129
B.	Protestanlığın İngiltere'ye Girişi: Protestan Sezaropapizmi.....	134
C.	Protestan Sezaropapizmine Teorik Destek: Leviathan.....	138
III.	AKLIN VE DENEYİN BİLGİNİN GERÇEK KAYNAĞI HÂLİNE GELMESİ.....	145
A.	17. Yüzyıl Avrupasında Yaşanan Zihinsel Devrim	145
B.	Egemenliğin Kaynağının Yeryüzüne İndirilmesi: Sosyal Sözleşme Teorisi.....	149
IV.	AYDINLANMA ÇAĞI: "ALÇAĞI EZİN"	158
A.	Aydınlanma Filozofları: Dine Karşı Birleşik Cephe.....	158

B.	Birleşik Cephenin Dine Karşı Önerdiği Reçete.....	160
1.	Hoşgörü.....	160
2.	Din Sınıfının Siyasal İktidara Tabi Kılınması.....	163
3.	Eğitim.....	165
4.	Doğal Din ya da Deizm.....	167
V.	MODERN ZAMANLARDA DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ.....	170
A.	Kutsaldan Kopuş: Sekülerleşme.....	173
B.	Din-Devlet İlişkilerinde Fransa Pratiği: Laiklik.....	181
1.	Devrim Öncesi Din-Devlet İlişkileri: Galikanizm (Gallicanism) ve Sivil Din.....	181
2.	Devrim Sonrası Yaşanan Gelişmeler ve Fransız Laiklik Anlayışının Şekillenmesi.....	186
a)	Devrimin İlk Yılları: Mutabakatı Bozan Sadakat Yemini ve Hristiyanlığı Değersizleştirme Kampanyası (De-Christianization).....	188
b)	İkinci Dönem: Konkordato (Concordat) ile Gelen Barış.....	192
c)	Üçüncü Dönem: Laik Eğitim Sistemine Geçiş ve Kilise ile Devletin Ayrılması.....	195
aa)	Yeni Çatışma Alanı: Okullar.....	195
bb)	Kilise ve Devletin Ayrılması.....	198
	SONUÇ.....	203
	KAYNAKÇA.....	207
	DİZİN.....	235